

УДК: 378

Doç. Dr. Yavuz Ercan GÜL,
Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, eğitim Bilimleri Bölümü
yavuz.gul@manas.edu.kg
Prof. Dr. Rüştü YEŞİL
Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ryesil@sakarya.edu.kg

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL ADALET ALGILARININ İNCELENMESİ

Bu çalışmada üniversitede öğrencilerinin sosyal adalet algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel yaklaşıma dayalı tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 124 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem grubunun belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Sosyal adalet devletlerin vatandaşları için en eşit, adil ve refah seviyesi yüksek bir yaşam biçimini sağlamasını gerektirmektedir. Rawls'ın da içinde bulunduğu bazı araştırmacılar sosyal adaletin daha çok dağıtıcı yönüne vurgu yapmaktadırlar. Dağıtıcı adalet görüşünde, kazancın kişiler arasında bunların değerleri arasındaki orana eşit olan bir oranda dağıtmak gerekmektedir. Sosyal adaletin diğer bir boyutu ve araştırmacıların üzerinde durduğu yönü ise düzeltici adalettir. Düzeltici adalette, daha çok kişinin iradesiyle ortaya koyduğu veya koymadığı davranışlarına yöneliktir. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin sosyal adalet düzeyleri "biraz katılıyorum" seçeneğine uygun olarak hesaplanmış, orta düzeyde sosyal adalet algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Sosyal adalet düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak için yapılan Anova analizi sonucunda herhangi istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal adalet düzeylerinin öğrenim durumu değişkenine göre yüksek lisans okuyanlar lehine istatistiki açıdan anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir

Anahtar Kelimeler: sosyal adalet, eşitlik, fırsat eşitliği, adalet, toplum.

Явуз Эржан Гүл, PhD доцент, yavuz.gul@manas.edu.kg
"Манас" КТУ, педагогика бөлүмү, Кыргызстан
Рүштү Йешил, PhD профессор, ryesil@sakarya.edu.kg
Сакарья университети, педагогика факультети, Түркия

УНИВЕРСИТЕТТЕРДИН СТУДЕНТТЕРИНИН СОЦИАЛДЫК АДИЛЕТТҮҮЛҮК КАБЫЛДООЛОРУН ИЗИЛДЕНИШИ

Бул изилдөө университет студенттеринин социалдык адилеттүүлүк кабылдоолорун изилдөөгө багытталган. Изилдөө сандык ыкмага негизделген сурамжылоо моделинде иштелип чыккан. Изилдөөнүн үлгү тобун университеттин 124 студенти түзгөн. Тандоо тобун аныктоо үчүн жөнөкөй кокус тандоо ыкмасы колдонулган. Социалдык адилеттүүлүк мамлекеттерден өз жарандары үчүн эң тең укуктуу, адилеттүү жана бакубат жашоо образын камсыз кылууну талап кылат. Кээ бир изилдөөчүлөр, анын ичинде Роулс, социалдык адилеттүүлүктүн көбүрөөк бөлүштүрүүчү аспектисин баса белгилешет. Бөлүштүрүү адилеттүүлүгүнүн көз карашында, кирешени адамдар арасында алардын баалуулуктарынын ортосундагы катышка барабар болгон катышта бөлүштүрүү зарыл. Социалдык адилеттүүлүктүн дагы бир чен-өлчөмү жана изилдөөчүлөр көңүл бурган аспект – бул түзөтүүчү адилеттүүлүк. Түзөтүүчү сот адилеттигинде ал өз ыктыяры менен эмес, адамдын жүрүм-турумуна көбүрөөк багытталган. Изилдөөнүн жыйынтыгында университеттин студенттеринин социалдык адилеттүүлүк деңгээли «Мен бир аз макулмун» вариантына ылайык эсептелип, алардын социалдык адилеттүүлүктү кабыл алуу деңгээли орто деңгээлде экени аныкталган. Социалдык адилеттүүлүк деңгээли жаш өзгөрмөсүнө жараша айырмаланарын түшүнүү үчүн жасалган Anova талдоосунун натыйжасында

статистикалык жактан маанилүү айырма жок экени аныкталган. Студенттердин социалдык адилеттүүлүк деңгээли билим деңгээлинин өзгөрмөлүүлүгүнө жараша аспиранттардын пайдасына статистикалык жактан айырмаланганы аныкталган.

Өзөктүү сөздөр: социалдык адилеттүүлүк, теңдик, бирдей мүмкүнчүлүк, адилеттүүлүк, коом.

Явуз Эрджан Гул, PhD доцент, yavuz.gul@manas.edu.kg
КТУ «Манас», кафедра педагогика, Кыргызстан
Рушты Йешил, PhD профессор, ryesil@sakarya.edu.kg
Университет Сакарья, педагогический факультет, Турция

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О СОЦИАЛЬНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ СТУДЕНТОВ ВУЗА

Целью данного исследования является изучение восприятия социальной справедливости студентами вузов. Исследование было разработано в рамках модели опроса, основанной на количественном подходе. Выборочную группу исследования составили 124 студента вуза. Для определения группы выборки использовался метод простой случайной выборки. Социальная справедливость требует от государств обеспечения наиболее равноправного, справедливого и благополучного образа жизни для своих граждан. Некоторые исследователи, включая Ролза, подчеркивают более распределительный аспект социальной справедливости. С точки зрения распределительной справедливости необходимо распределить заработок между людьми в соотношении, равном соотношению между их ценностями. Еще одним аспектом социальной справедливости, на который обращают внимание исследователи, является исправительная справедливость. В исправительном правосудии оно больше направлено на поведение человека, которое он или она делает не добровольно. В результате исследования были рассчитаны уровни социальной справедливости студентов вуза по варианту «немного согласен» и определено, что у них средний уровень восприятия социальной справедливости. В результате анализа Аноа, проведенного для понимания того, различаются ли уровни социальной справедливости в зависимости от возрастной переменной, было установлено, что статистически значимой разницы нет. Определено, что уровни социальной справедливости студентов статистически различались в пользу аспирантов по переменной образовательного статуса.

Ключевые слова: социальная справедливость, равенство, равные возможности, справедливость, общество.

Doç. Dr. Yavuz Ercan GÜL, yavuz.gul@manas.edu.kg
Kyrgyz-Turkish University Manas, Department of Pedagogy
Prof. Dr. Rüştü YEŞİL, ryesil@sakarya.edu.kg
Sakarya University, Faculty of Education

EXAMINATION OF SOCIAL JUSTICE PERCEPTIONS OF UNIVERSITY STUDENTS

In this study, it is aimed to examine the social justice perceptions of university students. The research was designed in a quantitative approach based survey model. The sample group of the study consisted of 124 university students. Simple random sampling technique was used to determine the sample group. Social justice requires states to provide the most equal, fair and prosperous way of life for their citizens. Some researchers, including Rawls, emphasize the more distributive aspect of social justice. In the distributive justice view, it is necessary to distribute the earnings among the persons in a ratio that is equal to the ratio between their values. Another dimension of social justice and the aspect that researchers focus on is corrective justice. In corrective justice, it is more directed towards the behavior of the person that he or she does not voluntarily. As a result of the research, the social justice levels of the university students were calculated in accordance with the "I agree a little" option and it was determined that they had a medium level of social justice perception. As a result of the

Anova analysis performed to understand whether social justice levels differ according to the age variable, it was determined that there was no statistically significant difference. It was determined that the social justice levels of the students differed statistically in favor of the graduate students according to the variable of educational status.

Key words: *social justice, equality, equal opportunity, justice, society.*

Adalet kavramı ne kadar eski olsa da sosyal adalet henüz literatürde yeni sayılabilecek bir kavramdır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısına siyaset ve felsefe konusunda damga vuran John Rawls'ın yazıları sosyal adalet kavramının literatüre kazandırılmasında öncü olmuştur (Arneson, 2007). Daha çok maddi hayattaki eşitlik ilkesini benimseyen sosyal adalet kavramı ülkedeki malların, imkân ve fırsatların eşit şekilde dağılması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Rawls, J. 1971). Rawls (1985) demokratik bir toplumda kamusal kültürün oluşabilmesini kişiler arasındaki eşit ve adil dağılımın sağlanmasına bağlamaktadır. Eşit ve adil dağılım ise, her kişinin, diğerleri için benzer bir özgürlük düzenlemesine uyumlu en kapsamlı eşit temel özgürlükler yapısında eşit hakka sahip olması anlamına gelmektedir (Knight and Carl, 2011).

Sosyal adalet devletlerin vatandaşları için en eşit, adil ve refah seviyesi yüksek bir yaşam biçimini sağlamasını gerektirmektedir. Rawls'ın da içinde bulunduğu bazı araştırmacılar sosyal adaletin daha çok dağıtıcı yönüne vurgu yapmaktadırlar. Dağıtıcı adalet görüşünde, kazancın kişiler arasında bunların değerleri arasındaki orana eşit olan bir oranda dağıtmak gerekmektedir. Sosyal adaletin diğer bir boyutu ve araştırmacıların üzerinde durduğu yönü ise düzeltici adalettir. Düzeltici adalette, daha çok kişinin iradesiyle ortaya koyduğu veya koymadığı davranışlarına yöneliktir.

Toplum içerisinde bireysel farklılıklar ne kadar mutlak adalet ve eşitliğe olanak tanımasa da devletin vatandaşları için en ideal yaşam biçimini sunması mümkündür. Barker (1999), sosyal adalet ile sosyal yapı içerisindeki bütün bireylerin aynı temel haklara, korunmaya ve fırsatlara sahip olunan ideal bir durumun anlaşılması gerektiğinden yanadır. Bu yönüyle bakıldığında sosyal adaletin, tüm insanların eşit değere ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek eşit haklara sahip olmasını, yaşam şansları ve fırsatların mümkün olduğunca yayılmasını, haksız eşitsizliklerin azaltılması ve mümkünse yok edilmesini kapsadığı düşünülebilir (Craig, 2002; Çoban Kaynak, 2017).

Bu çalışmada, Kırgızistan'daki üniversite öğrencilerinin sosyal adalet tutumları ölçülmeye çalışılmıştır. Kırgızistan, Sosyalizm gibi sosyal eşitliğin uygulanabilirliğini savunan Sovyetler Birliği içerisinde uzun süre yaşamış ve 1992 yılında bağımsızlığına kavuşmuş bir ülkedir. Geçmişten gelen sosyal eşitliğe ilişkin toplumsal yargı ve günümüz dünyasının serbest piyasa ekonomisi arasında kalan Kırgız halkının sosyal adalet düşüncesinin araştırılması post-Sovyet ülkelerindeki toplumsal ve siyasal değişimlere de ışık tutacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Modeli

Araştırma nicel yaklaşıma dayalı bir tarama araştırmasıdır. Nicel yaklaşım elde edilen bilgilerin, bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülmesine dayanmaktadır (Demirbaş, 2016). Temelde betimleyici bir özelliğe sahip olan tarama araştırmaları ise, nesnelere, toplumların, kurumların yapısını ve olayların işleyişini tanımlamak amacıyla kullanılır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007)

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu üniversite öğrencilerinden oluşan 80 kişi oluşturmuştur. Katılımcıların 14'ünü erkek öğrenciler oluştururken, 66'sını ise kadın öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma grubunun belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme tekniğinden

yararlanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Torres-Harding ve arkadaşları (2012) tarafından İngilizce olarak geliştirilen ve Cirik (2015) tarafından Türk kültürüne ve diline uyarlaması yapılan Sosyal Adalet Ölçeği kullanılmıştır. Toplamda dört faktörden oluşan ölçek 24 maddeye sahiptir. Likert tipinde tasarlanan ölçek hiç katılmıyorumdan (1), tamamen katılıyorduma (7) doğru puanlanmaktadır. Maddelerin toplam faktör yükleri .55 ile .91 arasında değişmektedir. Faktörlerin iç tutarlık katsayıları (Crombac's Alpha) .82 ve .95 arasındadır.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Cinsiyet, yaş ve eğitim durumu bağımsız değişkenlerinin sosyal adalet üzerindeki etkisine bakılmıştır. Farklılıkların belirlenmesinde bağımsız örneklem t testi ve Anova testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

1. Sosyal uyum düzeylerine ilişkin bulgular

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının sosyal uyum düzeyleri

Değişkenler	Aralık Değer	N	X	Ss	
Sosyal adalet	Kesinlikle katılmıyorum	1	12	5.32	0.95
	Katılmıyorum	2	4		
	Biraz katılmıyorum	3			
	Kararsızım	4			
	Biraz katılıyorum	5			
	Katılıyorum	6			
	Tamamen katılıyorum	7			

Yukarıdaki tabloda öğretmen adaylarının sosyal adalet düzeyleri yer almaktadır. Öğrencilerin sosyal adalet düzeyleri “biraz katılıyorum” seçeneğine uygun gelerek 5.32 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

2. Sosyal uyum düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma düzeylerine ilişkin bulgular

Tablo 3. Sosyal Uyum Düzeyinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması

Faktör	cinsiyet	n	X	Ss	t	p
Sosyal adalet	Kadın	82	5.27	1.00	-1.10	.274
	Erkek	36	5.58	.64		

Yukarıdaki tabloda üniversite öğrencilerinin sosyal adalet düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumları yer almaktadır. Cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumlarına bağımsız örneklem t-testi ile bakılmıştır. Test sonucunda öğrencilerin Sosyal adalet düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin lehine farklılaştığı belirlenmiştir ($p \leq 0.05$). Diğer bir deyişle, erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre sosyal açıdan daha adil bir algıya sahiptirler.

3. Sosyal adaletin yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin

bulgular

Tablo 4. Sosyal Adaletin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumu

	Yaş	n	x	Ss	F	p	Levene	Fark
Benlik	18-23	74	5.17	.97	3.83	.026	0.05	-
Saygısı	24-28	28	5.95	.40				
	29+	22	5.80	.74				

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal adalet düzeyleri yaş değişkenine göre incelenmiştir. Buna göre, sosyal adalet düzeylerinin [$F_{(80)}=3,83$; $p \geq .05$] yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan Anova analizi sonucunda herhangi istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

4. Sosyal adaletin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

Tablo 4. Sosyal Adaletin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşma Durumları

Faktör	öğrenim	n	X	Ss	t	p
Sosyal	Lisans	86	5.17	.99	-2.53	.013
adalet	Lisansüstü	38	5.78	.63		

Tablo 4'te öğrencilerin sosyal adalet algı düzeyleri öğrenim durumu değişkenine göre incelenmesine ilişkin bağımsız örneklem t-testi analizi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, öğrencilerin sosyal adalet düzeylerinin öğrenim durumu değişkenine göre yüksek lisans okuyanlar lehine istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p \leq 0.05$).

Sonuç

Bu araştırmada sosyal adalet bazı değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. öncelikle öğrencilerin sosyal adalet düzeylerine bakılmış ve orta düzeyde olarak hesaplanmıştır. Diğer bir deyişle öğrenciler sosyal açıdan adil olduklarını düşünmektedirler. Daha sonra öğrencilerin sosyal adalet düzeylerine cinsiyet açısından bakılmış, kadın ve erkek öğrenciler arasında erkek öğrenciler lehine bir farklılaşmanın bulunmasına rağmen bu farklılaşmanın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada ulaşılan diğer bir bulgu ise, sosyal adaletin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmadığı yönündedir. Fark anlamlı çıkmamış ancak 24-28 yaş aralığında olan öğrencilerin diğer gruplardan daha yüksek düzeyde sosyal adaletle sahip oldukları belirlenmiştir. Son olarak sosyal değişkenin eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Burada da farklılaşma anlamlı olarak bulunmamış ancak lisansüstü öğrencilerin sosyal adalet düzeylerinin lisans öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Kaynakça:

1. Arneson, R. (2007). *Rawls, Responsibility, and Distributive Justice*. Doi: 10.1017/CBO9780511619595.004
2. Barker, R. L. (1999). *The Social Work Dictionary* (4th ed.). Washington DC: NASW Press.
3. Cirik, I. (2015). Psychometric characteristics of the social justice scale's Turkish form and a structural equation modeling. *Eurasian Journal of Educational Research*, 61, 23-44. <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2015.61.2>
4. Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007) *Research Methods in Education*.

London: Routledge.

5. Craig, G. (2002). Poverty, Social Work and Social Justice. *British Journal of Social Work*, 32: 669-682.

6. Çoban Kaynak, R. (2017). Sosyal adalet, eşitlik ve sosyal hizmet. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 252-260.

7. Demirbaş, M. (2016). Nicel Araştırma. M. Metin (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi

8. Knight, C. ve Carl Z. S. (2011). Responsibility and distributive justice: an introduction. In Carl Knight & Zofia Stemplowska (eds.), *Responsibility and Distributive Justice*. Oxford University Press

9. Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.

10. Rawls, J. (1985). Justice as Fairness: Political not Metaphysical. *Philosophy and Public Affairs*, 14(3), 223-251